

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Hakkâri il merkezinde bulunan Pehlivan Mahallesi'nde yapımı devam eden Toplum Sağlığı Merkezi'nin temel kazısı sırasında meydana gelen zemin hareketleri sonucunda çevrede bulunan bina ve iş yerlerinde çatlaklar oluşmuş, bazı yapılarda yapısal hasarlar meydana gelmiş, altı bina tedbir amacıyla tahliye edilmiş ve çeşitli iş yerleri mühürlenmiştir. Yurttaşların geçici barınma alanlarına yerleştirilmesini gerektiren bu gelişme, yalnızca belirli bir inşaat sahasında ortaya çıkan teknik bir sorun olarak değerlendirilemeyecek kadar kapsamlı bir risk tablosunu gözler önüne sermiştir.

Yaşanan olay, Hakkâri'nin uzun yıllardır birikerek büyüyen jeolojik kırılganlıklarının, plansız ve risk odaklı olmayan kentleşme politikalarının ve afet tehlikelerini yeterince dikkate almayan uygulamaların somut bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Özellikle kamu yatırımlarının gerçekleştirildiği alanlarda meydana gelen bu tür zemin hareketleri; yer seçimi süreçlerinin bilimsel yeterliliği, zemin etütlerinin kapsamı, mühendislik uygulamalarının niteliği ve denetim mekanizmalarının etkinliği konusunda ciddi soru işaretleri yaratmaktadır.

Bölgenin afet gerçekliği, yalnızca yüzeysel jeolojik hareketlerden ibaret olmayıp derin bir tektonik risk birikimini de içermektedir. Başta Şemdinli-Yüksekova Fay Zonu olmak üzere Başkale, Erciş ve Tutak fay sistemleri üzerinde yürütülen jeolojik ve paleosismolojik araştırmalar, bölgenin geçmişte büyük yıkımlara neden olan depremler ürettiğini ve gelecekte de yıkıcı depremler üretme potansiyelini koruduğunu ortaya koymaktadır. Bilimsel çevreler tarafından "sismik boşluk" olarak tanımlanan bazı segmentlerde uzun süredir büyük kırılmaların yaşanmamış olması, deprem riskinin ortadan kalktığına değil, aksine biriken tektonik enerjinin gelecekte yaratabileceği ağır sonuçlara işaret etmektedir.

Son yıllarda Hakkâri genelinde gözlenen heyelanlar, kaya düşmeleri, zemin oturmaları ve altyapı deformasyonları da bölgenin jeolojik hassasiyetini teyit etmektedir. Bu nedenle kent merkezinde gerçekleştirilen bir temel kazısının çevredeki yapı stokunu etkileyebilmesi; mevcut yapılaşmanın zemin koşullarıyla ilişkisi, mühendislik önlemlerinin yeterliliği ve kamusal denetim süreçlerinin etkinliği bakımından ciddi kaygılar doğurmaktadır. Olağan bir kazı faaliyetinin dahi çevresindeki yapıların güvenliğini tehdit ettiği bir ortamda, olası büyük bir deprem karşısında kent merkezinin, kamu yapılarının, sağlık tesislerinin, ulaşım ağlarının ve kritik altyapının ne ölçüde dayanıklı olduğu sorusu daha da önem kazanmaktadır.

Öte yandan yaşanan gelişmeler, afet yönetiminin yalnızca afet sonrasında yürütülen müdahale faaliyetleriyle sınırlı tutulamayacağını; risklerin ortaya çıkmadan önce tespit edilmesini, bilimsel veriler doğrultusunda önleyici tedbirlerin alınmasını ve kentlerin afetlere karşı dirençli hâle getirilmesini zorunlu kılan bütünlüklü bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ancak meydana gelen zemin hareketleri ve bunun sonucunda oluşan hasarlar, mevcut uygulamaların riskleri öngörme, önleme ve yönetme kapasitesi bakımından önemli eksiklikler bulunduğuna işaret etmektedir.

Bu çerçevede; yaşanan olayın tüm yönleriyle araştırılması, zemin hareketlerinin nedenlerinin bilimsel yöntemlerle ortaya çıkarılması, varsa ihmal ve kusurların tespit edilmesi, yurttaşların uğradığı mağduriyetlerin giderilmesi, risk altında bulunan yapı stokunun belirlenmesi ve Hakkâri'nin deprem ile heyelan tehlikelerine karşı güçlendirilmesine yönelik gerekli girişimlerin ve önleyici tedbirlerin hayata geçirilmesi amacıyla ilgili Bakanlıkların harekete geçmesi elzemdir.

Bu bağlamda;

1. Hakkâri ili Pehlivan Mahallesi'nde yapımı devam eden Toplum Sağlığı Merkezi projesi için temel kazısına başlanmadan önce hangi jeolojik, jeoteknik ve şev stabilitesi analizleri yapılmıştır?
2. Söz konusu proje alanına ilişkin hazırlanan zemin etüt raporlarında heyelan, zemin kayması, oturma veya yapı güvenliğini etkileyebilecek herhangi bir risk tespit edilmiş midir? Tespit edilmiş ise bu risklerin ortadan kaldırılması amacıyla hangi tedbirlerin alınması öngörülmüştür?
3. Temel kazısı sonrasında meydana gelen çatlaklar, yapı hasarları ve zemin hareketlerinin nedenlerinin belirlenmesi amacıyla Bakanlığınız tarafından herhangi bir teknik inceleme, idari soruşturma veya bağımsız bilirkişi çalışması başlatılmış mıdır?
4. Hasar gören veya tahliye edilen yapılara ilişkin detaylı yapı güvenliği analizleri yapılmış mıdır? Yapılmış ise sonuçları nelerdir?
5. Hakkâri il merkezinde son on yıl içerisinde meydana gelen heyelan, zemin kayması ve oturma vakalarının sayısı kaçtır ve bunların mahallelere göre dağılımı nasıldır?
6. Hakkâri ilinin tamamını kapsayan güncel mikrobölgeleme çalışmaları ve jeolojik risk haritaları hazırlanmış mıdır? Hazırlanmamış ise ne zaman tamamlanması planlanmaktadır?
7. Bakanlığınız tarafından Hakkâri'de deprem ve heyelan riski taşıyan alanların belirlenmesine yönelik yürütülen çalışmalar nelerdir?
8. Hakkâri il merkezinde riskli yapı statüsünde bulunan bina sayısı kaçtır? Bunların dönüştürülmesine yönelik hangi çalışmalar yürütülmektedir?
9. Hakkâri'de bulunan kamu binaları, eğitim kurumları ve sağlık tesislerinin deprem performans analizleri tamamlanmış mıdır? Riskli olduğu belirlenen yapı sayısı kaçtır?
10. Hakkâri'nin deprem ve zemin kaynaklı afet risklerine karşı güçlendirilmesi amacıyla Bakanlığınız tarafından planlanan yeni yatırım ve tedbirler nelerdir?